

Міністерство культури
Факультет «Аудіовізуального мистецтва
та медіатехнологій»
Кафедра фотомистецтва та візуальних практик

Пояснювальна записка

до дипломної роботи
бакалавра:
«Порожні простори»

Виконала студентка 4 курсу
спеціальності 021
«Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»
ОПП «Фотомистецтво та візуальні практики»
Сербінова А.О.
Керівник д-р філос. з культурології Мусієнко О.В.

Харків 2026

- Список літератури
- Ілюстративні матеріали

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов 'язкових креслень) У роботі використано 10 фотографій.

6. Консультанти розділів проєкту (роботи) Супрун О.Д., Павлова Т.В.

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис Завдання видав	Дата Завдання прийняв
1	Павлова Т.В. Професор, д-р мистецтвознавства. каф.фотомистецтва та візуальних практик.		13.04.26
3	Супрун О.Д кандидат технічних наук, доцент.		21.03.26

7. Дата видачі завдання вересень 2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ З\П	Назва етапів дипломного проєкту	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1	Затвердження теми («Порожні простори»)	Листопад	
2	Аналіз аналогів	Грудень	
3	Розробка авторської концепції,	Січень	

	рішення теми		
4	Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму	Лютий	
5	Затвердження ескізів та рішень реалізації теми	Березень	
6	Систематизація інформації до пояснювальної записки	Квітень	
7	Виконання оригіналів дипломної роботи	Квітень	
8	Оформлення пояснювальної записки та дипломної роботи	Травень	
9	Захист дипломної роботи	Червень	

Студент Сербінова А.О.

Керівник проєкту _____ Мусієнко О.В.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ПОРОЖНЬОГО ПРОСТОРУ В СУЧАСНОМУ МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

- 1.1.** Поняття, жанр та особливості порожнього простору у візуальному мистецтві.7 ст-8ст.
- 1.2.** Порожній простір і міське середовище у фотографії. 8ст.-9ст.
- 1.3.** Порожній простір у соціальному та документальному контексті.9ст.-10ст.
- 1.4.** Цільова аудиторія. 10ст.-11ст.

РОЗДІЛ 2. ПОРОЖНІ ПРОСТОРИ У СУЧАСНОМУ МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ: КОНТЕКСТ ТА АНАЛІЗ

- 2.1.** Простір як середовище трансформацій та відсутності.12ст.-13ст.
- 2.2.** Емоційно-психологічний стан простору та його візуальне сприйняття.13ст.-14ст.
- 2.3.** Аналіз зображення порожніх просторів у сучасних візуальних проектах.14ст.-17ст.

РОЗДІЛ 3. СТВОРЕННЯ АВТОРСЬКОГО ВІЗУАЛЬНОГО ПРОЄКТУ «ПОРОЖНІ ПРОСТОРИ»

- 3.1.** Концепція, актуальність та ідея авторського візуального проекту.18ст.-19ст.
- 3.2.** Вибір локацій для зйомки порожніх просторів.19ст.-23ст.
- 3.3.** Кошторис, художні та технічні засоби реалізації проекту.23ст.-24ст.
- 3.4.** Аналіз та презентація авторського візуального проекту.24ст.-25ст.
- ВИСНОВКИ**24ст.-26ст.

**ДОДАТКИ.....27ст.-
35ст.**

**СПИСОК
ЛІТЕРАТУРИ.....36ст.-37ст.**

ВИКОРИСТАНОЇ

ВСТУП

Візуальне мистецтво наразі стосується людського стану через простір, світло та композицію. Простір у фотографії вже не просто форма - він стає власним питанням розміру самого простору.

Саме це і є метою відкритих просторів, які дозволяють користувачам взаємодіяти один з одним та всередині простору. У сучасному світі, стикаючись із соціальними, культурними та військовими загрозами, ця тема має нове значення та актуальність. Порожній простір може виступати метафорою внутрішнього стану людини, її відчуження, втрати зв'язку з реальністю або, наприклад, як простір для роздумів та переосмислення.

Сьогодні люди надмірно проінформовані та опиняються в стані емоційного перевантаження, що парадоксально призводить до стану інформаційного перевантаження.

Проект «Порожні простори» стимулює візуальне дослідження через наратив. Це спосіб передати емоційний посил без безпосередньої присутності в кадрі.

Мінімалізм, один із найважливіших та найвпливовіших стилів мистецтва 1960-х років [18] , актуальність теми виникає через зростаючий інтерес до психологічних аспектів візуального мистецтва, а також необхідність зрозуміти людське існування в контексті сучасної кризи реальності.

Порожні простори у фотографії дозволяють:
передати емоції без прямого зображення людини ,
створити атмосферу відчуження та тиші ,
створити атмосферу заспокоєння та усамітнення,
залучити глядача до інтерпретації.

У сучасному мистецтві цей підхід збігається з розвитком мінімалізму, концептуальної фотографії та візуального сторітеллінгу.

РОЗДІЛ 1.

ОСОБЛИВОСТІ ПОРОЖНЬОГО ПРОСТОРУ В СУЧАСНОМУ МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

1.1. Поняття, жанр та особливості порожнього простору у візуальному мистецтві.

Концепція порожнього простору у візуальному мистецтві є важливою для теоретичного та практичного розуміння композиції. У візуальному мистецтві цей простір тлумачиться не як відсутність змісту, а як невід'ємний композиційний елемент, який взаємодіє з об'єктами на зображенні та сприяє загальній цілісності твору. В академічному та професійному значенні термін «порожній простір» часто стосується частини зображення, позбавленої основних елементів, але все ще релевантної.

Порожній простір відіграє вирішальну роль у встановленні візуальної структури твору. Він створює баланс між композиційними елементами, привертає увагу до головного об'єкта та впливає на емоційний вплив зображення. Використовуючи простір, фотограф може створити візуальну «паузу», тим самим посилюючи вплив твору.

Порожній простір широко використовується, зокрема, у мінімалізмі, де зменшення візуальних елементів та акцент на формальній простоті є фундаментальними принципами. Мінімалізм виник наприкінці 1950-х років, коли такі художники, як Френк Стелла, чий «Чорні картини» були виставлені в Музеї сучасного мистецтва в Нью-Йорку в 1959 році, почали відходити від жестового мистецтва попереднього покоління. Він процвітав у 1960-х і 1970-х роках, коли Карл Андре, Ден Флавін, Дональд Джадд, Сол Левітт, Агнес Мартін і Роберт Морріс стали найважливішими новаторами цього руху.[4]

Розвиток мінімалізму пов'язаний з розвитком концептуального мистецтва (яке також процвітало в 1960-х і 1970-х роках). Обидва рухи кидали виклик існуючим структурам створення, поширення та перегляду мистецтва та стверджували, що значення, яке надається арт-об'єкту, є недоречним і

призводить до жорсткого та елітарного світу мистецтва, яким можуть дозволити собі насолоджуватися лише привілейовані.[19]

Він також характерний для концептуального мистецтва, сучасної художньої фотографії, пейзажної та міської фотографії, особливо коли на зображенні немає людей чи тварин.

Серед найважливіших функцій порожнього простору в образотворчому мистецтві є:

Композиційна функція: забезпечення балансу та структури зображення;

Функція акценту: підкреслення візуальної важливості об'єкта;

Емоційно-експресивна функція: створення певного настрою (самотність, спокій, відчуженість, медитація);

Просторова функція: створення враження глибини та об'єму;

Символічна функція: передача таких ідей, як відсутність, втрата, тиша чи потенціал.

Таким чином, порожній простір у візуальному мистецтві є не лише формальним елементом композиції, а й важливим засобом художньої виразності. Його використання дозволяє розширити інтерпретаційні можливості твору, залучає глядача до активного осмислення зображення.

1.2. Порожній простір і міське середовище у фотографії.

Проблематика порожнього простору у фотографії міського середовища наразі є досить актуальною у контексті сучасного візуального мистецтва, зокрема в галузі художньої та документальної фотографії. Міський простір зазвичай асоціюється з динамікою, насиченими подіями та присутністю людей, проте у сучасних візуальних практиках все частіше спостерігається тенденція до його репрезентації через відсутність людської фігури та акцент на порожнечі.

Порожній простір у міській фотографії фігурує як засіб переосмислення урбаністичного середовища. Відсутність людей у кадрі дозволяє зосередити увагу на формах, ритміці ліній, фактурах поверхонь та взаємодії світла і тіні.

Такий підхід сприяє формуванню нової оптики сприйняття міста не як соціального простору, а як окремої візуальної структури.

Особливого значення та сенсу порожній простір набуває у межах мінімалізму, де зменшення кількості різноманітних візуальних елементів дозволяє дійти до максимальної виразності через простоту та порожнечу. У фотомистецтві це проявляється у використанні великих однорідних площин (стіни, дороги, небо, поле), чіткої геометрії та обмеженої кольорової палітри.

Серед основних аспектів взаємодії порожнього простору та міського середовища у фотографії доцільно виокремити такі, як:

деконструкція звичного образу міста — відхід від уявлення про місто як про переповнений та хаотичний простір;

акцент на архітектурі — підкреслення форм, об'ємів і конструктивних особливостей будівель;

створення атмосфери відчуження — візуалізація усамітнення, ізоляції та «мовчання» міського простору;

часова нейтралізація — відчуття зупиненого часу або позачасовості;

підсилення ролі світла і тіні — формування композиції за рахунок освітлення, проте не об'єктів.

Важливо зазначити, що порожній міський простір може мати як естетичне, так і концептуальне навантаження. У сучасній фотографії він досить часто використовується для осмислення соціальних явищ, таких як урбаністична ізоляція, трансформація міського середовища або наслідки глобальних процесів.

Можу зазначити, що поєднання порожнього простору та міського середовища у фотографії відкриває нові можливості для художнього висловлювання. Воно дозволяє не лише трансформувати звичне сприйняття міста, а й створювати багатопланові візуальні образи, які поєднують естетику мінімалізму з поглибленим змістовим наповненням.

1.3. Порожній простір у соціальному та документальному контексті.

У сучасній фотографії порожній простір досить часто використовується не лише як естетичний або композиційний елемент, але і як засіб соціального та документального висловлювання. Відсутність людини у кадрі може передавати наслідки подій, емоційний стан суспільства, відчуття втрати, ізоляції чи змін у навколишньому середовищі.

Документальна фотографія зазвичай спрямована на фіксацію реальності, проте сучасні автори дедалі частіше звертаються до непрямого способу репрезентації людини через простір, предмети та атмосферу. Безлюдні інтер'єри або урбаністичні ландшафти здатні розповідати про соціальні процеси не менш виразно, ніж прямий портрет.

Особливо актуальною тема порожнього простору стала у контексті глобальних криз, воєнних подій, пандемії та масової міграції. Простори, що залишилися без людей, починають сприйматися як свідчення змін, травматичного досвіду або тимчасової відсутності життя. Такі зображення формують атмосферу тиші та напруги, дозволяючи глядачеві самостійно інтерпретувати побачене.

У документальному контексті порожній простір виконує функцію візуального свідка. Він не демонструє подію буквально, але передає її наслідки через деталі середовища. Саме тому подібний підхід часто використовується у сучасних фотопроектах, присвячених темам пам'яті, втрати, посттравматичного досвіду та соціальної ізоляції.

Для дипломного проєкту «Порожні простори» соціальний та документальний аспект є важливим складником концепції. Обрані локації сприймаються не лише як фізичні місця, а як простори з емоційною та психологічною присутністю. Відсутність людини у кадрі підсилює увагу до атмосфери, деталей та взаємодії світла з середовищем.

Таким чином, порожній простір у фотографії може виступати як інструмент документального осмислення сучасної реальності, а також як спосіб передати внутрішні переживання людини через візуальну мову середовища.

1.4. Цільова аудиторія проєкту.

Визначення цільової аудиторії є вирішальним кроком у реалізації проєкту «Порожні простори», оскільки це допомагає визначити сегментацію глядачів. У рамках дипломного проєкту цільова аудиторія визначається відповідно до теми дослідження, характеру художньої мови та сприйняття порожнього простору в художньому процесі.

Основною цільовою аудиторією цього заходу є люди, які цікавляться сучасним візуальним мистецтвом, фотографією та концептуальними формами візуального висловлювання. До неї належать студенти та фахівці у сфері мистецтва, дизайну, фотографії, культурології, а також відвідувачі мистецьких виставок, галерейних просторів та культурних заходів.

Ця робота призначена для людей, які можуть розуміти концептуальні фотографії. Використання порожнього простору, обмежена композиція та відсутність людей на картині передбачає активну участь глядача в інтерпретації зображення. У цьому сенсі глядач є не лише спостерігачем, а й співучасником формування змісту художнього твору.

Важливим аспектом є також актуальність тематики проєкту для сучасного суспільства. Візуалізація порожніх міських та природних просторів може викликати асоціації з проблемами ізоляції, урбаністичного відчуження, втрати комунікації та переосмислення навколишнього середовища. [8] Саме тому проєкт може бути близьким для молодшої аудиторії, яка перебуває у процесі осмислення власного соціального та емоційного досвіду.

Поза світом мистецтва, ця робота може зацікавити ширшу аудиторію, яка розглядає мистецтво не лише як засіб вираження реальності, а й як форму художнього спілкування та мислення. Завдяки поєднанню мінімалізму, терпіння та спокою, ця фото серія здатна формувати індивідуальний емоційний досвід кожного глядача.

Таким чином, цільова аудиторія дипломного проєкту «Порожні простори» охоплює як представників професійної мистецької спільноти, так і широку аудиторію, зацікавлену у сучасній фотографії, мінімалістичній естетиці та осмисленні простору як самостійного художнього образу.

РОЗДІЛ II

РОЗДІЛ 2. ПОРОЖНІ ПРОСТОРИ У СУЧАСНОМУ МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ: КОНТЕКСТ ТА АНАЛІЗ

2.1. Простір як середовище трансформацій та відсутності.

Міський простір у сучасному візуальному мистецтві є не лише фізичним середовищем існування людини, а й досить важливим об'єктом художнього обдумування. У моєї фото серії порожній простір постає як інтерпретаційна структура, що з'єднує між собою такі пункти як соціальні, культурні та психологічні. Особливого значення у сучасних візуальних практиках набуває репрезентація простору через категорії трансформації та відсутності.

Трансформаційні процеси у середовищі безпосередньо пов'язані зі змінами соціального, економічного та культурного характеру.[6] Занедбані місця, порожні вулиці, ізольовані архітектурні об'єкти та пусті місця стають своєрідними маркерами часу та свідченнями суспільних змін.

У сучасному контексті художньої фотографії цей простір часто репрезентується через відсутність людини. Такий підхід дозволяє акцентувати увагу не на події чи дії, а на самому середовищі, його структурі, атмосфері та емоційному навантаженні. Відсутність людської присутності у кадрі створює ефект візуальної тиші та сприяє формуванню відчуття ізоляції, самотності або зупиненого часу.

Особливого значення дана тема набуває у межах мінімалізму та сучасної концептуальної фотографії, де простір розглядається як самостійний носій змісту. У таких роботах архітектурні форми, ритм ліній, фактури поверхонь і взаємодія світла та тіні набувають провідної ролі у формуванні художнього образу.

Крім того, порожній міський простір у фотографії нерідко виступає інструментом документальної фіксації. Через зображення різноманітних об'єктів

та урбаністичних ландшафтів фото серія здатна відображати стан суспільства, зміни у культурному середовищі та наслідки історичних процесів.

Важливо зазначити, що трансформація порожнього простору проявляється не лише у фізичних змінах архітектури, а й у зміні способів його сприйняття.

Таким чином ми можемо відмітити, що простір у сучасній фотографії постає як середовище трансформацій та відсутності, у межах якого порожній простір набуває не лише композиційного, а й концептуального значення. Через візуалізацію ізольованих урбаністичних середовищ фотографія формує нові способи осмислення міста, його емоційного стану та взаємодії людини з навколишнім простором.

2.2. Емоційно-психологічний стан простору та його візуальне сприйняття.

У сучасному візуальному мистецтві простір вважається не лише візуальним елементом, а й важливим підвидом живопису, здатним впливати на емоції та почуття глядача. У живописі простір не лише встановлює образ, але й визначає його сприйняття, створюючи таким чином зв'язок між твором мистецтва та глядачем.

Атмосфера та враження від світу створюються за допомогою різних візуальних трактацій, серед яких виділяються форма, світло, колір, розмір та взаємозв'язок між порожнім простором. Саме взаємодія цих елементів створює певне сприйняття та впливає на сприйняття мистецтва.

Порожнеча відіграє значну роль у сприйнятті простору як художнього середовища. Відсутність окремих фігур, людей, тварин на зображеннях, обмежена кількість об'єктів та наявність великих відкритих просторів створюють відчуття спокою, інтимності та споглядання за довколишнім середовищем. У мінімалізмі використання порожнього простору дозволяє глядачеві зосередитися на атмосфері та деталях зображення.[4]

Якість світла суттєво впливає на сприйняття. М'яке освітлення створює спокійну та розслаблюючу атмосферу, тоді як контрастне освітлення може додати глибини та інтенсивності чи навіть напруги певному зображенню. Колір фотографій також відіграє досить велику роль у сприйнятті. Використання приглушених, холодних або монотонних тонів часто асоціюється з ізоляцією, самотністю та соціальною дистанцією.

Індивідуальний досвід відіграє фундаментальну роль у візуальному процесі. Значення місця залежить від соціальної взаємодії, культурного контексту та сприйняття глядача. Тому порожні простори з фотосерії, створеної мною, можуть набувати різних значень та викликати різноманітні емоції.

Ключовим елементом сучасної фотографії є переосмислення простору як простого інструменту для фотографічного дослідження. У цих проєктах географічне розташування перестає бути просто фоновим елементом і стає центральним фокусом. Через зображення покинутих міст, порожніх вулиць та мирних пейзажів фотографія фіксує відчуття тиші, моменти спокою та умиротворення.[3]

Так само сприйняття та атмосфера визначаються використанням певних видів обробки фотографій, освітлення та кольорів, що відображають естетичні характеристики твору мистецтва. Використання порожнього простору дозволяє створити концептуальне зображення, яке встановлює зв'язок між світлиною та глядачем.

2.3. Аналіз зображення порожніх просторів у сучасних візуальних проєктах.

Порожній простір є, як я вважаю, надважливим аспектом модерністського візуального мистецтва та візуальної фотографії, що має значення в галузі усієї сучасної візуальної роботи. Сьогодні відкриті простори є об'єктом мистецької композиції, а також емоційною,

психологічною та концептуальною сутністю твору мистецтва: порожнеча для візуального твору мистецтва. Без людей у кадрі, без об'єктів або атмосфери навколо, фотографія може зосередитися на атмосфері та стані простору, а також на символічному значенні простору. Нижче я представлю приклади сучасних робіт:

1. Дослідження занедбаних місць (Urban Exploration / Urbex)

Фотографи документують покинуті будівлі, заводи або готелі, де порожнеча підкреслює плинність часу та відсутність людини.

Dan Kosmayer (Abandoned Photography): Його роботи показують «примарну присутність» у порожніх коридорах покинутих готелів, де панує тиша та занепад

Sven Fennema: Німецький фотограф, який знімає інтер'єри занедбаних європейських споруд та він фокусується на красі руйнації та тому, як природа повертає собі простір.

Noel Kerns: Спеціалізується на нічній зйомці міст-привидів США, використовуючи світловий живопис, щоб підсвітити порожні вікна та двері, створюючи сюрреалістичну атмосферу.

2. Мінімалізм та Negative Space (Негативний простір)

У цих проектах об'єкт дуже малий або відсутній, а весь кадр займає простір (небо, стіна, море), що створює відчуття спокою або, навпаки, глибокої самотності

Nina Papiorek: Відома своєю мінімалістичною архітектурною фотографією, де вона фокусується на лініях, повторюваних елементах та великих порожніх площах.

Alex Greenshpun: Використовує мінімалізм для створення візуальних історій, де порожнеча стає інструментом для роздумів, часто використовуючи світло як об'єкт.

Roeselien Raimond: У серії «Silhouette» використовує порожній простір (туман, світанок) для створення графічних силуетів.

3. Фотографія під час пандемії (2020–2022)

Цей період породив безліч проектів, що фіксували порожні вулиці, метро та площі, які зазвичай переповнені людьми. Під час карантину люди розсередотачувались по різних місцях та проводили багато вільного часу окремо від соціуму.

Приклад: Серії фотографій світових столиць (Лондон, Нью-Йорк, Рим), де центральним об'єктом є повна відсутність людей, що підкреслює безпрецедентну ізоляцію.

4. Архітектурний мінімалізм та Brutalism

Tadao Ando Concrete Surfaces: Фотографії, що фокусуються на чистих, порожніх бетонних стінах та геометрії світла, часто згадувані у соцмережі Pinterest як приклад сучасного порожнього простору.

Eva Stenram: Створює зображення, що ставлять під сумнів саме поняття місця, часто працюючи з порожніми інтер'єрами та цифровою маніпуляцією.

Останні підходи до цієї теми включають мінімалізм, концептуальну фотографію, документальний стиль робіт та інші.

Простір у цих дослідженнях, на мій погляд, перестає бути периферійною сценографією фотографії і стає центром уваги.[13] Фокус робиться на організації простору, тіні та світлі, архітектурному контурі, а також на емоційному зв'язку, який пропонує порожнеча об'єкта дослідження. Відкинуті міські території є серед поширених елементів для сучасної фотографії. Безлюдні вулиці, порожні будівлі, зупинки громадського транспорту або покинуті об'єкти приносять атмосферу відчуження, а також тиші. Оскільки тут немає людей у русі, фотографія виводить на передній план сам простір, стан, в якому він перебуває, та його відношення до зовнішнього світу. Так само, як загальною технікою в

природній фотографії є використання порожнього простору в природних сценах. Візуальні зображення відкритих просторів, відкритих водних інтерфейсів, відкритих полів або природних об'єктів, передають відчуття спокою, самотності та вічності.[6] У більшості цих робіт масштаб простору, природне світло та колір є важливими індикаторами. Я вважаю, що дослідження такої теми як виникнення порожніх просторів є досить важливою у сьогоденні. Автори створюють настрій медитативного споглядання з композиційною стриманістю, величезною незаповненою площею та мінімалістичним дизайном. Формат заохочує глядача інтерпретувати зображення індивідуально та формувати емоційний зв'язок. Існує також документальна сторона (яка повинна бути центральним елементом оцінки сучасних візуальних проєктів). Порожній простір може служити візуальним засобом спостереження за соціальними змінами, міською трансформацією або тим, як подія впливає як соціальне явище. Один із способів показати соціальний статус - це фотографії порожніх просторів і місць, позбавлених людей, а культурний простір може бути зображений у живописному стилі з фотографіями порожніх місць і локацій. Художня фотографія 20-21 століття передбачає велику роль для художників, які розвинули мінімалістичну естетику ізольованого простору, і мінімалістичного/незакритого простору, що відіграє вирішальну роль в естетиці порожнього простору. Їхні проєкти демонструють, що відсутність людей у кадрі не зменшує значення, але відсутність людей підсилює фотографію, оскільки можна спостерігати їхню увагу до простору та всіх деталей, які він має. Дивлячись через сучасні візуальні дослідження, порожній простір є важливим художнім інструментом у контексті роботи фотографії. Таким чином, це може служити способом створення багатовимірних зображень, змішаних з почуттями, психікою та ідеями нового типу або типу простору.

РОЗДІЛ 3. СТВОРЕННЯ АВТОРСЬКОГО ВІЗУАЛЬНОГО ПРОЄКТУ «ПОРОЖНІ ПРОСТОРИ»

3.1. Концепція, актуальність та ідея авторського візуального проєкту.

Я є авторкою, яка застосовує свій візуальний проєкт "Порожні простори" для дослідження емоцій та прагну відобразити у своєму проєкті емоційний стан людини через пустий простір навколишнього середовища. Концептуально мислячи про простір як про незалежний візуальний образ, що передає атмосферу, внутрішнє життя та емоційну боротьбу без реальної людини (того, хто не з'явиться в кадрі), є темою проєкту. Ідея роботи в мене з'явилася ще задовго до вибору теми дипломного проєкту, у минулому 2020 році, відколи почалася пандемія. Саме тоді, гуляючи біля покинутих, в минулому переповнених просторах, я зрозуміла, що в цьому є неабиякий сенс в контексті не тільки психологічного аспекту, а і зокрема соціального та суспільного значення. У проєкті порожній простір є більше, ніж просто відсутність змісту; це вираження повноти художнього елемента, що створює атмосферу фотографії та визначає візуальну ідентичність. Досліджуючи порожні міські та природні простори, вони розглядають природні аспекти, включаючи оточення, освітлення, текстури та їхню ритміку без візуального безладу. Існує актуальна тема візуального мистецтва, у світлі сучасної, візуальної естетики в межах мінімалізму та ізоляції, а також впливу на когось, хто рухається через простір. Я спостерігаю зростаючий інтерес до зображень, самотності та відчуження, роздумів та переосмислення світу навколо мене у сучасному фотографічному просторі. І тут порожній простір може бути прочитаний як вираження не лише відчуття художника, але й емоційного настрою, що може бути втілений у середовищі. Його акцент на просторі як образі (а не інтерпретації) фізичного світу в контексті останніх соціокультурних зрушень є очевидно важливим для теми проєкту. Порожні вулиці, ізольовані архітектурні об'єкти, покинуті природні ландшафти звучать ідеями про тишу, втрату, відстань від речей всередині себе, відстань всередині,

зміни у взаємодії людини з суспільством в цілому, зміни в людському суспільстві в цілому, і людина за горизонтом. У кінцевому підсумку, цей проект сподівається створити серію фотографій, використовуючи простір як центральний носій змісту як носій ідей. Відсутність облич у кадрі дозволяє зосередитися на відчутті, яке глядач отримує від того, як речі відчувалися в цьому ландшафті та настрій, який речі створюють у просторі, як речі вийшли в ньому через простір через їхню композицію, світло та через те, як речі обрамлені, який стан кожного елемента світла/гри/взаємодії речей у просторі. Мінімалізм та стримані кольори, зосереджені на тонких речах, є одним з компонентів підходу, який використовує автор з метою зробити картину такою, ніби вона ізольована та медитативна. Поки цей проект триває, будуть зроблені знімки відсутності людської активності в природі та міських районах у реальному житті. Зосереджуючись на середовищі та настрої громадян і місця, ми прагнемо дати емоційний досвід місця, що викликає порожнечу та взаємодію з середовищем. Візуальна стриманість використовується, щоб залишити простір для глядача для інтерпретації, і індивідуальних почуттів, що вони бачать. Отже, візуальний проект автора "Порожні простори" є абстрактним дослідженням просторів з емоційної та концептуальної точки зору. З фотографічними зображеннями проект сподівається переосмислити те, що ми знаємо: люди та простір, візуальне сприйняття яких перспективи відрізняються для кожного глядача, а не традиційної перспективи.

3.2 . Вибір локацій для зйомки порожніх просторів.

Вибір локацій до цього проєкту був здійснений мною абсолютно не випадково. Я намагалася спиратися на роботи видатних фотографів, в якості виразного прикладу - Jonah Reenders. Це дуже видатний фотохудожник із найвідоміших фотографів дикої природи, співпрацює з National Geographic. Серія фотографій включала природні ландшафти пустелі. Це було дослідження місць, готових передати відчуття тиші, спокою,

відчуження та внутрішньої самотності. Деякі з обраних мною локацій були:

Берег річки, відкриті поля, дерева та ліси, вид з мосту, природні узбережжя тощо.

Саме природне середовище налаштовувало представити простір як окрему емоційну категорію. Ландшафти дають можливість глядачам зосередитися на всьому зображенні, атмосферному відчутті, світлі та композиції, а також спостерігати деталі, а не зосереджуватися на людях. Основним міркуванням було обрати стан простору та візуальну виразність під час вибору локацій. Пріоритет надавався місцям з мінімумом предметів у дії (і все ж з природною композиційною гармонією). Ці місця призначені для викликання відчуття ізоляції та навіть певного роду роздумів. Під час налаштування фотографій також були включені такі елементи: погодні умови; час доби; природне освітлення; сезонні особливості атмосфери. Перевага надавалася м'якому природному світлу, особливо вранці або в сутінках, щоб створити ідеальне освітлення. Це слугувало для підсилення відчуття тиші та емоційної стриманості, що випромінюється з зображення. Таким чином, обрані локації значно визначали художнє бачення проекту. Порожні природні простори в мистецькому творі не лише забезпечують фон, але й служать засобом передачі особистого емоційного стану фотографа.

3.3. Кошторис, художні та технічні засоби реалізації проекту.

Кошторис авторського візуального проекту «Порожні простори» визначає орієнтовні витрати, необхідні для реалізації цієї фотографічної серії. Враховуючи специфіку проекту, який базується на використанні наявного мобільного обладнання та зйомці в природному й міському середовищі без залучення студійних ресурсів, бюджет є мінімальним та переважно складається з витрат на технічне забезпечення.

Основним технічним засобом реалізації проекту є смартфон (iPhone 11), який дозволяє здійснювати якісну цифрову зйомку без додаткового

професійного обладнання. Таким чином, витрати на фотоапаратуру у межах проекту відсутні.

Орієнтовний кошторис проекту подано у таблиці:

№	Стаття витрат	Опис	Орієнтовна вартість
Використання			
1	Фотообладнання наявного смартфона (iPhone 11)		0
Стандартні засоби			
2	Програмне забезпечення	обробки фото (мобільні/безкоштовні редактори)	0
3	Транспортні витрати	Виїзди на локації для зйомки	2000 грн.
4	Презентаційні витрати	Оформлення слайдів / цифрової презентації	0

Таким чином, авторський візуальний проєкт «Порожні простори» характеризується низьким рівнем фінансових витрат, що зумовлено використанням доступних технічних засобів та мінімалістичним підходом до реалізації. Це підкреслює концепцію проєкту, в якій основна увага зосереджена не на технічній складності, а на художньому та змістовному наповненні.

Художні засоби у проєкті під назвою «Порожні простори» візуально опрацьовані з масивом художніх і технічних ресурсів, щоб передати цілісне, емоційне та візуальне відчуття простору. Варіанти композиційних рішень, освітлення, колірної палітри та технічних параметрів зйомки відходять на другий план перед основною ідеєю самого проєкту: дослідження порожнього простору як самостійного та художнього явища. Мінімалістична композиція є одним з основних художніх активів проєкту. Згідно з мінімалізмом, мінімальне

зображення концентрується на атмосфері місця та взаємодії світла і тіні, ритмі архітектурних або природних форм. Розташування кадру побудовано так, щоб порожній простір був однією з основних складових емоційної картини. Іншим значним художнім ресурсом є відкритість кадрів та ізольовані простори в них. Це створює відчуття тиші, самотності, відчуженості та концентрації. Наголос робиться на співвідношенні порожньої та заповненої площі зображення, щоб створити гармонію та підвищити емоційну привабливість зображення. Використання певного освітлення створює приглушене відчуття простору та додає текстури локаціям. Особлива увага приділяється часу зйомки особливо на світанку та в сутінках, що вводить м'які тіні та задумливий настрій. Проєкт використовує колірну палітру нейтральних та холодних тонів. Це додає відчуття ізоляції, спокою та візуальної тиші. У певних випадках використовуються монохромні, низькоконтрастні зображення, щоб підкреслити спосіб побудови простору та емоційний стан місця. Технічна робота над цим проєктом виконується за допомогою цифрової обробки в редакторі фотографій. Знімки, зроблені на смартфон, дозволяють бути в дії миттєво та робити необхідні фотографії без складного обладнання. Загальні налаштування, які я використала, такі як експозиція, контраст, баланс кольорів та чіткість зображення в постпродакшн відібражають настрій серії. Замість радикальної модифікації зображення, метою обробки є надання зображенню більш атмосферного відчуття та загального настрою. Основний принцип це мінімальне кадрування з найменшим втручанням, щоб зберегти документальне відчуття та реалізм фактичного місця. Вибір локацій особливо важливий у цій роботі. Серія фотографій з'являється в природних або безлюдних міських умовах. Акцент робиться на відкритих просторах, архітектурних особливостях, берегових лініях, дорогах, полях, мостах, місцях іншого роду, які створюють атмосферу тиші та ізоляції. Таким чином, засоби, як художні, так і технічні, використані в цьому проєкті, в кінцевому підсумку спрямовані на розробку цілісної візуальної системи, яка ставить порожній простір на передній план як основний агент емоційного та концептуального змісту. Мінімалістична естетика в поєднанні з

природним світлом, приглушеними кольорами та документальним підходом дозволяє глядачеві зрозуміти наміри автора та створює атмосферні фотографічні зображення.

3.4. Аналіз та презентація авторського візуального проєкту.

«Порожні простори» охоплює концептуальні, композиційні та виразні аспекти. У центрі моєї роботи дослідження того, наскільки серія фотографій відповідає ідеї вивчення порожнього простору як окремого художнього та семантичного явища в сучасному візуальному мистецтві.

Проект включає в себе серію фотографій, які зображують міські та природні ландшафти без присутності людини. Аналізуючи ці зображення, ми можемо помітити, що основним композиційним елементом є порожній простір, який структурно веде кадр, визначає розподіл візуальних акцентів та формує загальну атмосферу.

З композиційної точки зору, роботи відображають принципи мінімалізму, зокрема, асиметричний баланс, великі порожні простори та ізольовані об'єкти. Це сприяє створенню відчуття простору, тиші та візуальної дистанції. Емоційно-виразний аспект проєкту проявляється у створенні атмосфери медитації та самоаналізу. Відсутність людей у кадрах дозволяє зосередитися на взаємодії між середовищем, світлом, геометрією та текстурою. Таким чином, порожній простір наповнюється емоційним та психологічним значенням, стаючи не просто документальним записом, а справжнім носієм змісту.

Окрему увагу варті хроматичні та світлові рішення фотографій. Переважно приглушена кольорова палітра створює заспокійливу, загадкову або настроєву атмосферу, а природне світло допомагає формувати плавні переходи між площинами і підкреслює глибину простору. Ці роботи об'єднані в серію, всі

частини якої відносяться до єдиної концепції. Візуальна послідовність організована так, що глядач поступово занурюється в різноманітні просторові світи: від просторів відкритих полів до щільно структурованих міських фрагментів(елементи мосту). Це формує єдиний наратив у візуальній формі.

Контекст, у якому роботи представлені, є критично важливим для їх сприйняття. Фотографії можуть бути показані у друкованому форматі (фотокнига, виставка) або в цифровому (портфоліо, слайди). У будь-якому випадку, важливо зберегти цілісність ідеї та візуальної серії.

Таким чином, аналіз та презентація візуальної продукції демонструє, що «Порожні простори» це всебічне художнє дослідження, яке поєднує композиційну стриманість, емоційну глибину та просторовий дизайн. Проект представляє нову модель порожнього простору: він не лише реалізує простір як засіб творчого вираження, але й виступає як інструмент візуальної комунікації.

ВИСНОВКИ

Мінімалізм – це популярна художня техніка, і це чудовий спосіб додати гостроти зображенням. [21] Критерії порожнього простору як форми або функції мистецтва та концептуального явища в межах дизайну та практики візуального мистецтва, які базуються на дипломному проекті під назвою «Порожні простори», були досліджені. У своєму проекті я використала приглушену та затемнену обробку фотографій для створення атмосфери відчуження, тиші та емоційної порожнечі. Зниження насиченості кольорів і темні тональні рішення допомагають акцентувати увагу не на естетичній привабливості пейзажу, а на відчутті простору, самотності та відсутності людини. Така обробка підсилює документальний характер серії та формує тривожний, емоційно напружений настрій. Темна та холодна обробка стала способом передати стан простору після присутності або зникнення людини. Візуальна приглушеність кадру створює

відчуття мовчання, порожнечі та дистанції між глядачем і середовищем. Теоретичне та практичне дослідження теми виявило, що порожній простір у фотографії є не лише композицією, але, крім того, що є композиційним елементом, також є автономним носієм емоційного, психологічного та символічного змісту. Аналізувалася концепція порожнього простору та його цілі та використання в сучасній художній та документальній фотографії. Зроблено висновок, що відсутність людини в кадрі робить атмосферу контексту, гру між світлом, формою, текстурою та композицією набагато виразнішою. Порожнеча може створити певну емоційну ситуацію зображення, яка дозволяє приватну інтерпретацію глядачем. Теоретично також було враховано зв'язок порожнього простору з міським середовищем, суспільно розташованим світоглядом та місцем у сучасній візуальній практиці. У межах парадигм мінімалізму та концептуальної фотографії простір визначається як центральний образ мистецтва. Також було підтверджено, що порожні простори в містах та природних умовах можуть виглядати як візуальний образ ізоляції, відчуження, тиші, внутрішнього спокою або результату соціальних змін. Робота переглянула сучасні фотографічні роботи на тему «порожній простір», такі як у документальних серіях місць, про які ніхто не дбає, мінімалістичні архітектурні фотографії та візуальні аналізи покинутих місць. Це дозволило усвідомити основні художні способи представлення простору в сучасному фотографічному ландшафті, а також конструювання особистого образу для цієї сфери. Дипломний проєкт на практиці складався з авторської послідовності фотографій під назвою «Порожні простори». Природні та міські місця були обрані, коли проєкт був реалізований, щоб захопити найбільшу тишу, самотність та медитацію. Основна увага була зосереджена на композиційній стриманості, мінімальній конструкції кадру та природному світлі. Під час цієї роботи було підтверджено, що, незважаючи на відсутність складного технічного обладнання для такої роботи, художні проєкти можуть бути узгодженими, маючи чіткий концептуальний та емоційний зміст. Було продемонстровано, що мобільна фотографія все ще має значення в сучасному візуальному мистецтві - це все ще

дуже актуальний засіб зйомки навіть з дому. Це, у свою чергу, стало дипломним проектом «Порожні простори», в якому метою було зрозуміти простір як категорію мистецтва саму по собі. Мистецтво простору в ряді фотографій, які передають людські почуття до світу навколо нас у контексті мінімалістичного підходу, що є відсутністю людини. Цей проєкт показує нам, що порожній простір під час фотографій може бути використаний як ефективний візуальний засіб для вираження, комунікації або викликання різноманітних почуттів у глядача.

Додаток А

Ілюстрації аналогів

Мал. 1 Untitled (Painted Hills). © Jonah Reenders

Мал. 2 Untitled (Truck in Tree) © Jonah Reenders

Мал. 3 Moonrise Over the San Pedro © Andrea Koesters

Мал.4 Monsoon Over the Catalinas © Andrea Koesters

Мал. 5 Mesquite Bosque © Andrea Koesters

Авторські ілюстрації

Мал. 6 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

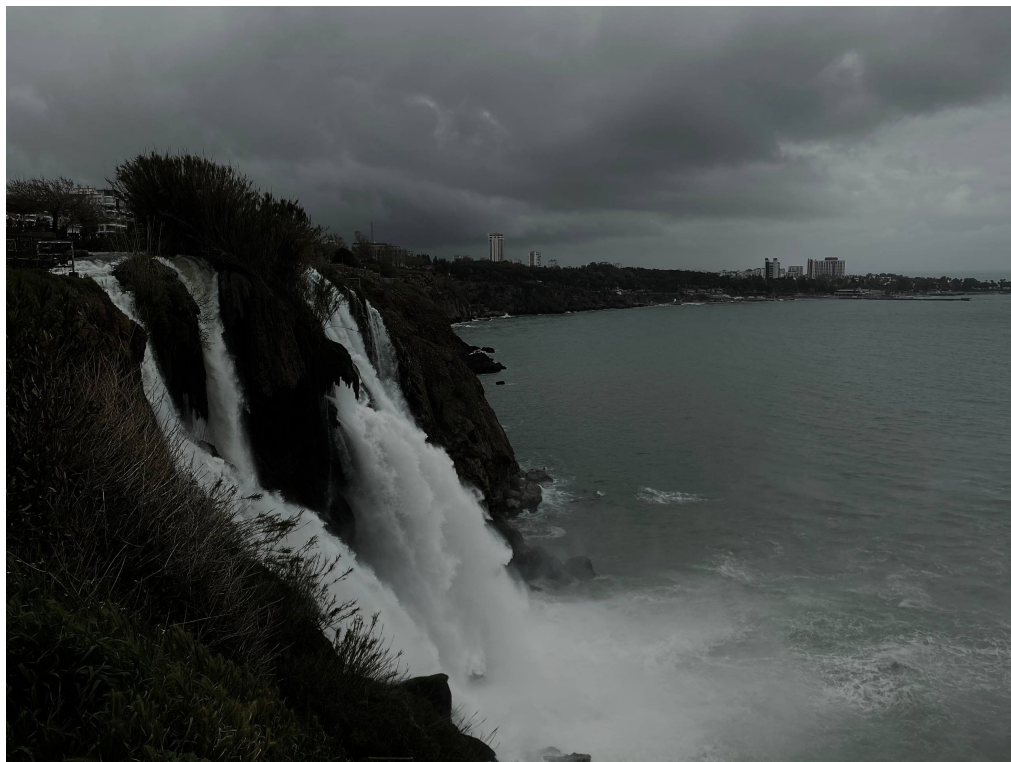
Мал. 7 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Мал. 8 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Мал. 9 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Мал. 10 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

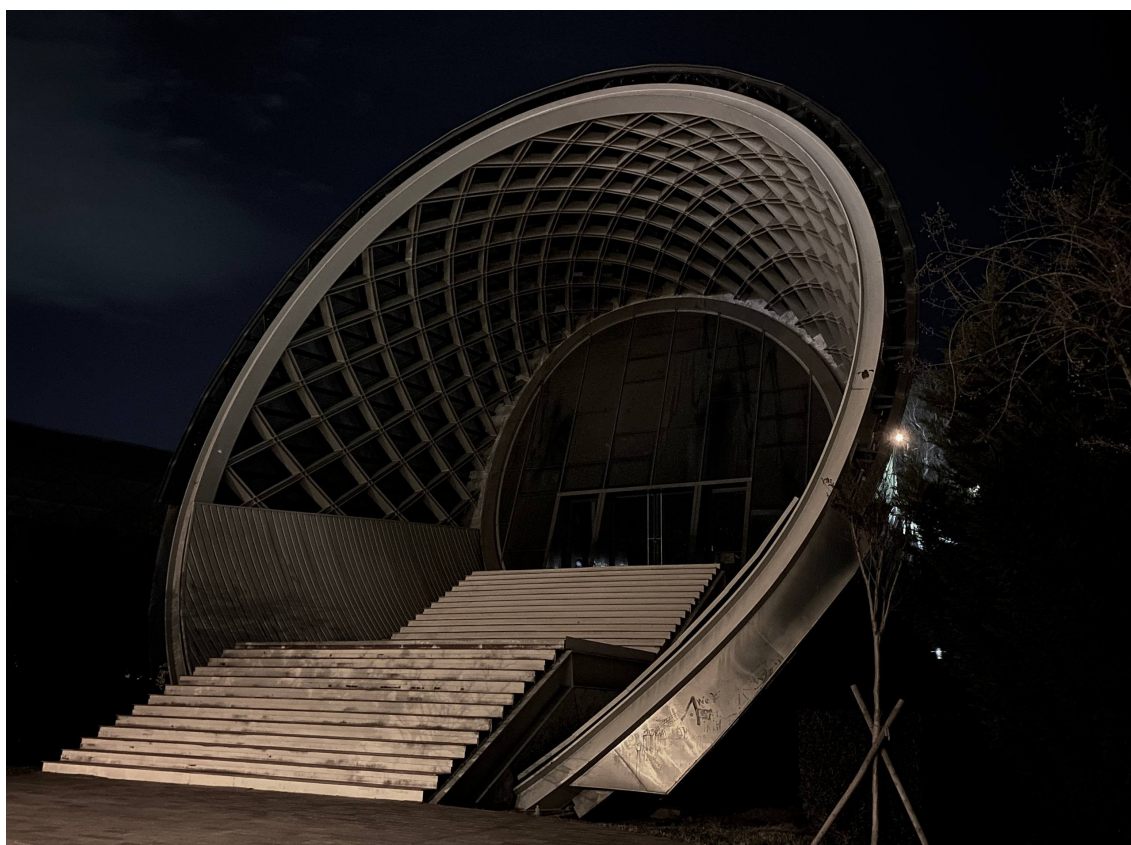
Мал. 11 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Мал. 12 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Мал. 13 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Мал. 14 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Мал. 15 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Додаток Б

Список ілюстрацій

Мал. 1 Untitled (Painted Hills). © Jonah Reenders

Мал. 2 Untitled (Truck in Tree) © Jonah Reenders

Мал. 3 Moonrise Over the San Pedro © Andrea Koesters

Мал. 4 Monsoon Over the Catalinas © Andrea Koesters

Мал. 5 Mesquite Bosque © Andrea Koesters

Мал. 6 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Мал. 7 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Мал. 8 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Мал. 9 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Мал. 10 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Мал. 11 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

- Мал. 12 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.
- Мал. 13 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.
- Мал. 14 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.
- Мал. 15 Сербінова Аліна. З серії «Порожні простори». Фотографія. 2026.

Список використаних джерел

1. Арнхейм Р. Мистецтво і візуальне сприйняття / Рудольф Арнхейм. — Київ : Основи, 2001. — 392 с.
2. Барт Р. Camera Lucida. Нотатки про фотографію / Ролан Барт. — Київ : Основи, 2002. — 272 с.
3. Беньямін В. Мистецький твір у добу його технічної відтворюваності / Вальтер Беньямін // Вибране. — Київ : Літопис, 2002. — С. 45–78.
4. Еко У. Відкритий твір / Умберто Еко. — Львів : Літопис, 2012. — 512 с.
5. Зонтаг С. Про фотографію / Сьюзен Зонтаг. — Київ : Основи, 2002. — 189 с.
6. Флюссер В. До філософії фотографії / Вілем Флюссер. — Київ : ArtHuss, 2019. — 128 с.
7. Berger J. Ways of Seeing / John Berger. — London : Penguin Books, 1972. — 176 p.
8. Cotton C. The Photograph as Contemporary Art / Charlotte Cotton. — London : Thames & Hudson, 2020. — 256 p.
9. Freeman M. The Photographer's Eye / Michael Freeman. — London : Laurence King Publishing, 2007. — 192 p.
10. Sontag S. On Photography / Susan Sontag. — New York : Picador, 1977. — 224 p.

11. Wells L. Photography: A Critical Introduction / Liz Wells. — London : Routledge, 2015. — 432 p.
12. Shore S. The Nature of Photographs / Stephen Shore. — Baltimore : Johns Hopkins University Press, 2007. — 136 p.
13. Barthes R. Camera Lucida: Reflections on Photography / Roland Barthes. — New York : Hill and Wang, 1981. — 144 p.
14. Newhall B. The History of Photography / Beaumont Newhall. — New York : The Museum of Modern Art, 1982. — 320 p.
15. National Geographic Photography
16. Magnum Photos
17. LensCulture
18. Artsy — Minimalism Art Movement
19. Tate — Minimalism
20. The Museum of Modern Art (MoMA) Photography Collection
21. <https://digital-photography-school.com/photographic-minimalism/>